
**ASIGURAREA SECURITĂȚII ECONOMICE CA VALOARE
FUNDAMENTALĂ A SOCIETĂȚII DEMOCRATICE PRIN ANALIZA
JURIDICĂ A CAP. XV COD CONTRAVENȚIONAL**

**ENSURING ECONOMIC SECURITY AS A FUNDAMENTAL VALUE
OF DEMOCRATIC SOCIETY THROUGH THE LEGAL ANALYSIS OF
CHAPTER XV OF THE CONTRAVENTION CODE**

CZU 342.922:65.012.8(478)

Summary

The proposed paper contains a general analysis of more specific categories of contraventions, regarding a complex of values: entrepreneurial activity, taxation, customs activity and securities. Thus, the article presents aspects regarding the pre-existing conditions of the contraventions in this category, their constitutive contents, the forms and ways of commission, as well as the applicable sanctions. Due to the complex analysis of these elements, the objective legal qualification of the facts can be performed, the degree of social danger and the limits of their sanctioning can be determined. Establishing these contraventions is necessary for the defense of the rights and legitimate interests of the person, the defense of property, public order and other values protected by the contravention law.

Starting from the hypothesis that one of the national priorities of the Republic of Moldova in the 21st century is to ensure economic security, from the beginning of this paper we have to highlight the generic object of the given contraventions, consisting of four large groups of social relations resulting from the title of the chapter: entrepreneurial activity, taxation, customs activity, securities.

The illustrated official statistics regarding the commission, establishing, sanctioning of the contraventions provided in chapter XV of the Contravention Code had an important contribution to the elaboration of the paper. The granular data led to a better understanding of the ways and means the authorities fight against the phenomenon of economic contravention, but also the effectiveness of prevention measures, by comparing the information from year to year.

In the content of the work, the presence of the material object in some contraventions was mentioned, namely, the physical entity affected by the commission of the contravention.

Not least, as a result of the research, the subject of the contraventions was established, the individual and the legal entity, including the presence of the special subject – the responsible person and the person with a position of public dignity.

We believe that the proposed material will be useful for the students from the law faculties, but also to be implemented by the legal practitioners.

Keywords: *entrepreneurial activity, taxation, customs activity, securities, economic security, contravention composition, contravention sanctions.*

Securitatea, în general, este o stare de a fi ocrotit de orice pericol, un sentiment de încredere și de liniște pe care îl oferă cuiva lipsa vreunei amenințări. „Securitatea economică” reprezintă o parte componentă a securității, care rezidă într-o stare a economiei, manifestată prin legalitate, echilibru și dezvoltare. Ea se referă la capacitatea economiei de a face față șocurilor interne și externe. Securitatea economică poate fi privită în raport cu diferite categorii de obiecte ale securității: a producătorilor, a consumatorilor, a proprietarilor, a factorilor de producție, a statului. Până la începutul anilor 1990, cercetarea problemei securității naționale, cu atât mai mult a problemelor securității economice, în literatura autohtonă nu și-a găsit o răspândire largă. Politica securității naționale caută să reunească și să coordoneze contribuțiile actorilor în materie de securitate națională în funcție de interesele și amenințările considerate ca cele mai semnificative. Unele state, cum ar fi Marea Britanie, Franța și China, nu au o politică națională de securitate ca document unic și structurat, ci se bazează pe politicile de apărare sau cărțile albe care se concentrează doar pe apărarea națională. Alte state nu dau publicității documentele lor de politică sau nu au politici cuprinzătoare privind securitatea sau apărarea. Modalități de studiu teoretice pentru asigurarea securității economice în țările CSI au devenit relevante în perioada de transformare sistemică a economiei, când reformele de piață, schimbările în situația economică interdependente au conferit vulnerabilitate și amenințări economice de diferite tipuri. Un efect semnificativ asupra genezei categoriei de „securitate economi-că” l-au avut unele condiții macroeconomice, abordările formate și dezvoltate la înțelegerea teoretică a problemei. Sistemul de securitate națională de tip democratic reprezintă condiția fundamentală pentru o bună guvernare și garantarea libertății, prosperității individului. Determinarea instituțiilor securității naționale trebuie să lucreze eficient și responsabil, însă, concomitent cu menținerea libertăților civile, este o sarcină ambițioasă și provocatoare. În literatura de specialitate este menționat că obiectul referențial

al „reformei sistemului de securitate” poate fi reprezentat de trei provocări: dezvoltarea unui cadru instituțional clar pentru realizarea securității, integrând politicile de dezvoltare cu cele de securitate; managementul tuturor instituțiilor de securitate (de apărare, ordine publică și servicii de intelligence); constituirea de către autoritățile civile legitime a agențiilor și instituțiilor de securitate profesionale și responsabile. [10, p. 46]

Totodată, securitatea economică este constituită dintr-un set de condiții interne și externe, care contribuie la creșterea dinamică eficientă a economiei naționale, a capacității de a răspunde nevoilor societății, statului, individului în parte, pentru a asigura competitivitate pe piețele externe, garantând împotriva tuturor tipurilor de amenințări și pierderi. [16, p. 3]

Prin securitatea economică se asigură independența și suveranitatea națională, posibilitatea de autodeterminare politică, militară și economică pe plan extern. Aceasta rezultă în mod obiectiv din condițiile existenței și dezvoltării societății, situației economice naționale.

În pofida faptului că Republica Moldova a parcurs doar trei decenii de independență, sistemul economic și reglementarea acestuia la nivel național nu pot fi tratate izolat. Prioritatea fundamentală a statului nostru în veacul al XXI-lea rămâne a fi asigurarea securității naționale, iar securitatea economică, cum am mai scris mai sus, este un segment convențional și important al acesteia. Ea are la bază o totalitate de exigențe de ordin intern și extern, care asigură creșterea economică națională, a capacității de a răspunde nevoilor oamenilor, angajându-se să mențină siguranța împotriva tuturor formelor de atacuri și pagube.

Securitatea economică este asigurată, inclusiv, print-un set de norme juridice, care sunt bine fundamentate, concrescute și aliniat la rigorile impuse de realitățile pieței mondiale și în strictă conformitate cu interesul național al Republicii Moldova. În rândul cercetătorilor autohtoni din domeniul dreptului se formează o opinie potrivit căreia dreptul securității naționale ar putea exista ca ramură distinctă a dreptului național, iar dreptul securității economice ca o subramură a dreptului securității naționale, fapt constatat deja la nivel național într-un număr consistent de state europene [9, p. 25].

Trebuie de subliniat faptul că impactul amenințărilor externe și majorității celor interne asupra securității economice a Republicii Moldova se manifestă în primul rând prin săvârșirea faptelor ilicite, fie penale, fie contravenționale sau de altă natură. În consecință, întreaga gamă de măsuri statale pentru a ocroti

Asigurarea securității economice ca valoare fundamentală a societății ...

interesele economice ale țării ar trebui realizate în primul rând în zona prevenirii și combaterii iliciturilor, inclusiv sancționarea celor care se fac vinovați de aceste fapte.

Amenințările economice (pericol) – presupun existența și acțiunea forțelor și factorilor reali sau potențiali care pot fi destabilizatori în raport cu individul, sistemul social sau natural, provocând pagube pentru ei, perturbarea sau distrugerea lor totală. Ele se pot manifesta prin mai multe forme, de exemplu: intenții și acțiuni ostile ale unor subiecți împotriva altor; amenințări activității vitale ale omului din cauza consecințelor unor greșeli, erori de calcul, acțiuni iresponsabile; riscuri, provocări, dezastre naturale, etc. Pe de o parte, amenințările pot afecta interesele economice provocând schimbarea și modificarea lor în condițiile schimbătoare ale vieții sociale. Aceste amenințări au un impact grav asupra schimbării de interese economice, constituirea de noi priorități și obiective. Pe de altă parte, interesele economice ajustate afectează economia națională, structurile și autoritățile publice din punct de vedere al adoptării de către ei a deciziilor eficiente pentru a proteja interesele economice ale societății și individului. Dacă deciziile luate la toate nivelurile au caracter constructiv, atunci se creează un mecanism de încredere pentru punerea în aplicare a acestor soluții, iar acest lucru are un efect pozitiv privind consolidarea securității economice a țării. [17, p. 250-251]

Astăzi, pandemia de coronavirus, care bântuie de vreo 9 luni, este în topul amenințărilor de securitate economică la adresa Republicii Moldova, alături de alte fenomene perturbatoare. Pentru a stabili orice expansiune a amenințărilor se cere implicarea impetuoasă a factorului politico-juridic. Deloc întâmplător problemele economice, ale marilor discrepanțe economice și sociale la scară planetară au dominat dezbaterile celor mai mari summit-uri. Abordarea problemelor economico-sociale la scară înaltă ține de drepturile și libertățile cetățenești, de valorile democrației. Există o legătură directă între democrație și dezvoltarea economică și socială a unei națiuni. Nu poate exista o democrație dezvoltată într-o țară săracă.

O daună considerabilă dezvoltării Republicii Moldova pot cauza contravențiile din domeniul economic, care atentează la diferite sfere de activitate a statului și a agenților săi economici. În urma săvârșirii contravențiilor menționate nu se realizează în deplinătate bugetul statului, o mare parte din agenții economici se eschivează de plata impozitelor, altor taxe, practică activitatea ilegală de întreprinzător, se ocupă cu fabricarea și punerea ilicită în circulație a valorilor mobiliare, produc și comercializează mărfuri de proastă

calitate sau necorespunzătoare standardelor, înșeală clienții etc. Toate aceste fapte cauzează populației și țării daune considerabile. De aceea, lupta cu contravențiile din domeniu are o importanță deosebit de mare. Anume acest moment a fost luat în considerare în contextul cercetării noastre, fiind reflectată analiza juridico-contravențională a Capitolului XV Cod contravențional. Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factori de bază ai economiei unui stat.

De la general la particular, în art. 126 al. (1) și (2), Constituția Republicii Moldova stabilește: „Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă...”; - lit. c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;” [1, art. 126].

Astfel, economia națională se înscrie printre valorile fundamentale ale societății noastre și trebuie să se bucure de protecție juridică. În acest sens, ramura dreptului contravențional pune la dispoziția autorităților statului un set de norme juridice la Capitolul XV Cod contravențional, pentru prevenirea și sancționarea abaterilor care pun în pericol „*activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*”.

Potrivit informațiilor prezentate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în anul 2019 au fost constatate 38,4 mii contravenții privind *activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*, fiind adoptate 37,9 mii decizii de aplicare a pedepsei. Principala sancțiune pentru această categorie de contravenții a fost amenda, concomitent pentru 673 contravenții a fost aplicată confiscarea, iar în cazul a 59 a fost aplicată ridicarea contra-echivalentă a obiectului.

În această categorie, au predominat încălcările ce țin de modul de prezentare de contribuabili a dării de seamă fiscale și de achitare a obligațiilor, precum și a informației aferente raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale, fiind aplicate amenzi în circa 9,4 mii cazuri. Amenzile privind încălcarea regulilor vamale au constituit 19,7% în totalul amenzilor aplicate pentru această categorie de contravenții, după care urmează desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător – 18,1% și încălcarea regulilor de exploatare a mașinilor de casă și control – 15,9%. Amenzile aplicate pentru încălcarea regulilor privind vinieta au constituit 6,3% în structura amenzilor, iar pentru încălcarea regulilor de comerț – 3,2% din amenzi [19].

Pentru ca să existe fapta ilicită de natură contravențională se impune prezența obligatorie a tuturor elementelor constitutive, astfel încât cauza să fie

analizată pentru a stabili dacă a fost sau nu săvârșită o contravenție.

Obiectul juridic, sau obiectul propriu-zis al contravenției, îl constituie valoarea socială, împotriva căreia se îndreaptă acțiunea sau omisiunea incriminată, și relațiile sociale corespunzătoare acesteia. Obiectul juridic există în cadrul oricărei contravenții

Denumirea de obiect juridic decurge din faptul că este rezultatul evaluării politicii penale sub raportul importanței și al necesității apărării juridico-penale a valorii sociale și a relațiilor corespunzătoare acesteia. [8, p. 100]

Obiectul juridic al contravenției prezintă interes cel puțin din două puncte de vedere:

- pentru precizarea gravității diferitor fapte contravenționale, gravitate determinată de însemnătatea valorii sociale vătămate efectiv sau potențial prin săvârșirea faptei respective;
- pentru calificarea juridică corectă a contravenției, mai ales în situațiile în care există similitudini între contravenții în privința modului de realizare a acțiunii (inacțiunii) incriminate.

Vom efectua analiza juridică a contravențiilor prin prisma tuturor formelor obiectului juridic.

Obiectul juridic generic desemnează un grup de valori sociale și relații sociale omogene, ce sunt ocrotite de un grup determinat de norme contravenționale. Omogenitatea valorilor sociale și a relațiilor sociale se stabilește în baza unor criterii: identitatea sau asemănarea între participanții la respectivele relații sociale, precum și identitatea sau asemănarea între acele facultăți sociale care constituie conținutul acestor relații sociale; unitatea valorilor sociale și relațiilor sociale din același grup.

Astfel, **obiectul juridic generic** al contravențiilor date este format din patru grupuri de relații sociale, după cum urmează:

- relații sociale cu privire la activitatea de întreprinzător;
- relații sociale cu privire la fiscalitate;
- relații sociale cu privire la activitatea vamală;
- relații sociale cu privire la valorile mobiliare.

Activitatea de întreprinzător (afacerile) – reprezintă un mijloc legal de acumulare a bogățiilor, de asigurare a existenței materiale și spirituale. Această activitate apare o dată cu formarea relațiilor de piață, adică cu apariția produselor

destinate schimbului de mărfuri. Relațiile de piață, fiind economice după conținut, apar în procesul de producere, repartiție și consum al bunurilor materiale și nemateriale. Deși sunt obiective, adică predeterminate de factori economici, nu apar spontan, ci prin voința oamenilor, devenind astfel obiectul reglementării normelor de drept și dobândind prin aceasta caracter juridic. [15, p. 43]

Fiscalitatea – este văzută ca totalitatea impozitelor și taxelor dintr-un stat.

Activitatea vamală – reprezintă modul de deplasare peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport, reglementarea vamală, legată de stabilirea și perceperea plăților vamale, procedurilor de control vamal și vămuire, lupta cu contrabanda și a altor încălcări a reglementărilor vamale, care sunt îndreptate spre realizarea politicii vamale.

Valorile mobiliare – sunt titluri financiare care confirmă drepturile patrimoniale sau nepatrimoniale ale unei persoane în raport cu altă persoană, drepturi ce nu pot fi realizate sau transmise fără prezentarea acestui titlu financiar, fără înscrierea respectivă în registrul deținătorilor de valori mobiliare nominative ori în documentele de evidență ale deținătorului nominal al acestor valori mobiliare. Sunt valori mobiliare acțiunile, titlurile, obligațiunile.

În general, toate aceste relații sociale, luate în ansamblu, formează grupul relațiilor sociale care determină ordinea de reglementare a activității economice, care au la bază următoarele principii de desfășurare a activității economice:

- libertatea activității economice;
- exercitarea activității economice în temeiuri legale;
- concurența loială a subiecților activității economice;
- buna-credință a subiecților activității economice;
- interzicerea formelor vădit ilicite ale conduitei subiecților activității economice. [11, p. 151-152]

Libertatea activității economice. Conceptul de „libertate economică” este un concept destul de fluid și care poate comporta multiple aspecte, vizând comportamentul individual în plan economic și desemnând, ca și drept fundamental, facultatea individului de a avea acces și acționa din punct de vedere economic prin desfășurarea de activități de această natură, economică. La nivelul statului nostru, libertatea economică reiese din interpretarea prevederilor Constituției Republicii Moldova, la art. 9, alin (3), „Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei” și din art. 126 „Economia Republicii Moldova”. [1, art. 9, 126] Acest principiu exprimă nevoia de a înlătura orice obstacol de ordin economic, vamal, fiscal, de natură să incomodeze și să împiedice această circulație pentru subiecții economiei. În Constituțiile altor

state libertatea economică apare: Constituția României reglementează, în art. 45 „Libertatea economică”, că „Accesul liber al persoanei la o activitate economică, libera inițiativă și exercitarea acestora în condițiile legii sunt garantate” [20]; Constituția Elveției din 1999 o normează distinct în art.27: „(1) Libertatea economică este garantată. (2) Ea cuprinde îndeosebi libertatea de alegere a unei profesii, libertatea de a se bucura de liberul acces și liberul exercițiu al unei activități economice private”; de asemenea, o regăsim în Constituția Venezuelei din 1999 al cărei capitol VII denumit „Drepturi economice” începe cu art.112 care normează: „Toate persoanele se pot consacra liber activității economice alese de ei, subiect doar al limitărilor prevăzute de Constituție și a celor stabilite de lege pentru motive ca dezvoltarea umană, securitatea, sănătatea, protecția mediului sau alte motive de interes social. Statul va promova inițiativa privată, garantând crearea și egala distribuție a avuției, ca și a producției de bunuri și servicii ce întrunesc nevoile populației, libertatea de a munci, a întreprinde, a comerțului, a industriei, fără a prejudicia puterea statului de a promulga măsuri de planificare, raționalizare și regularizare a economiei și de a promova dezvoltarea în ansamblu a țării”. [11, p. 151]

Exercitarea activității economice în temeiuri legale. În art. 126 al. (2) Constituție, se prevede: „Statul trebuie să asigure: a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii...”. [1] Întru reglementarea juridică a structurilor organizatorice și funcționale ale economiei, precum și relațiile dintre diferiți subiecți economici, pentru relansarea, sporirea și integrarea economiei naționale în economia mondială, îndeosebi în cea europeană au fost adoptate un ansamblu de norme juridice, consfințite prin acte normative, legi, hotărâri și decizii, care reprezintă cadrul juridic fundamental al desfășurării vieții economice. Printre acestea menționăm: „Legea concurenței” nr.183 din 11.07.2012; Hotărârea Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la Programul național de abilitare economică a tinerilor” nr. 664 din 03.06.2008; „Planul de acțiuni UE – Moldova” din 22.02.2005, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.356 din 22.04.2005, ș.a.

Indispensabil, dreptul are un rol deosebit în reglementarea relațiilor economice, contribuind la favorizarea progresului social și la stabilirea unor condiții mai bune de viață în cadrul unei libertăți mai mari.

Concurența loială a subiecților activității economice. În art. 3 al. (1) și (2), Legea concurenței stabilește: „Statul asigură libertatea activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale și apărarea drepturilor și intereselor întreprinderilor și ale cetățenilor contra practicilor anticoncurențiale și concurenței neloiale.

Este interzis întreprinderilor să-și exercite drepturile în vederea restrângerii concurenței și lezării intereselor legitime ale consumatorului. [6] Concurența loială se referă la o piață liberă unde companiile operează în condiții de concurență echitabilă, astfel acestea sunt libere să concureze între ele, oferind prețuri diferite și produse de calitate diferită. În contextul unei concurențe loiale, orice companie, întreprindere, atunci când e înființată, are o șansă de a concura pentru o cotă de piață mai bună. Această competiție este fundamentul unei piețe libere și impulsionează companiile să-și perfecționeze produsele oferite și serviciile ca să nu-și piardă clienții. În acest caz, cel care are de câștigat este consumatorul.

Concurență neloială reprezintă orice acțiune realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică. [6, art. 4]

Nu putem aici trece cu vederea un alt obiectiv important de valorificat – trecerea la economia de piață abordată în calitate de trăsătură definitorie a democrației – prin prisma Declarației de Independență, fiind rezervat „relațiilor politice de caracter economic stabilite și aprofundate cu partenerii străini în baza intereselor comune și reciproce avantajoase”. [5, p. 60-62]

Buna-credință a subiecților activității economice. În continuare la principiul precedent, concurența dintre agenții economici trebuie să se desfășoare cu respectarea următoarelor reguli de bază: exercitarea cu bună-credință a activității economice; respectarea uzanțelor comerciale oneste în activitățile economice; obligativitatea respectării, în competiție, a unui minimum de moralitate. Prin depășirea acestor limite, concurența devine neloială și angajează răspunderea celui care a săvârșit asemenea acte.

Interzicerea formelor vădit ilicite ale conduitei subiecților activității economice. Asigurarea unui cadru legal vine nu doar să reglementeze relațiile economice, dar și să prevină și sancționeze practicarea ei ilicită. În caz contrar, s-ar ajunge la denaturarea funcționării economiei de piață. Astfel, unii agenți economici ar folosi metode care să discrediteze și să-i defăimeze pe cei de bună-credință, cauzându-le daune materiale și morale. Statul este obligat să asigure dezvoltarea relațiilor economice prin combaterea fenomenelor ilicite, educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor și a altor acte normative, realizarea măsurilor de prevenire a iliciturilor.

Activitatea economică a statului, indiferent de orânduirea socială și politică din stat, este una din cele mai principale verigi de existență și funcționare a statului. Anume în cadrul efectuării relațiilor economice externe se rotesc principalele

Asigurarea securității economice ca valoare fundamentală a societății ...

surse financiare ale statului. Din aceste considerente este absolut strict necesar ca în acest domeniu să fie creat mecanismul juridic de reglementare a acestor relații, care să nu afecteze relațiile economice externe, să nu afecteze potențialul economic al statului, să nu știrbească imaginea statului pe arena mondială etc.

Pentru o mai bună cunoaștere a contravențiilor din această categorie, dar și pentru aplicarea corectă a legislației contravenționale, le vom clasifica în funcție de obiectul juridic generic:

1. Contravenții cu privire la activitatea de întreprinzător: Desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător (art. 263 Cod contravențional), Organizarea de structuri financiare ilegale (263¹ Cod contravențional), Participarea ilegală a funcționarului public, a persoanei cu funcție de demnitate publică la activitatea de întreprinzător (art. 264 Cod contravențional), Comerțul sau transportarea de mărfuri a căror comercializare este interzisă ori limitată (art. 267 Cod contravențional), Plasarea pe piață, expunerea pentru comercializare, comercializarea sau depozitarea produselor alimentare perisabile fără indicarea datei-limită de consum sau ulterior acestei date (art. 269 Cod contravențional), ș.a.;

2. Contravenții cu privire la fiscalitate: Încălcarea legislației și a regulilor din domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală (art. 266 Cod contravențional), Încălcarea drepturilor, intereselor și obligațiilor contribuabilului sau ale unui alt participant la raporturile fiscale (art. 297 Cod contravențional), Încălcarea modului de prezentare de către contribuabili a dării de seamă fiscale și de achitare a obligațiilor, precum și a informației aferente raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale (art. 301¹ Cod contravențional), încălcarea termenului de restituire a taxei pe valoarea adăugată (art. 311 Cod contravențional), Încălcarea regulilor de exploatare a echipamentelor de casă și de control (art. 293¹.Cod contravențional), ș.a.;

3. Contravenții cu privire la activitatea vamală: Încălcarea regulilor vamale (art. 287 Cod contravențional), Împiedicarea activității în cadrul controlului ulterior (art. 287¹ Cod contravențional), Împiedicarea activității în cadrul executării silite a obligației vamale (art. 287² Cod contravențional), Încălcarea regulilor privind vinieta (art. 287³ Cod contravențional), ș.a.;

4. Contravenții cu privire la valorile mobiliare: Încălcarea modului de procurare, de transport, de păstrare și de desfacere a timbrelor de acciz și a mărcilor comerciale de stat (art. 272 Cod contravențional), Eschivarea de

la primirea spre plată a bancnotelor și monedelor metalice emise de Banca Națională a Moldovei (art. 289 Cod contravențional), Încălcarea legislației cu privire la prestarea serviciilor de plată și emiterea de monedă electronic (art. 293² Cod contravențional), Încălcarea modului de calculare, de aprobare, de utilizare a mijloacelor bugetare și de gestionare a patrimoniului public (art. 298 Cod contravențional), Încălcarea regulilor de producere, de evidență, de vânzare-cumpărare a blanchetelor de strictă evidență și/sau de utilizare a hârtiei speciale cu semne de protecție și a simbolurilor de stat, destinate confecționării documentelor/blanchetelor de strictă evidență (art. 299 Cod contravențional).

Actele contravenționale aduc prejudicii unor valori sociale concrete, care sunt ocrotite în mod nemijlocit prin legea contravențională incriminatoare, ce constituie – obiectul juridic nemijlocit. Acestea derivă din conținutul fiecărui articol (de exemplu: relațiile sociale cu privire la organizarea de structuri financiare legale, lezate prin contravenția prevăzută de art. 263¹ Cod contravențional; relații sociale cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, lezate prin contravenția de la art. 266 Cod contravențional; relații sociale cu privire la comerț, lezate prin contravenția de la art. 273 Cod contravențional, ș.a.) și servește la determinarea individualității unei contravenții în cadrul unui grup de contravenții de același gen.

Prin scoaterea în evidență a obiectului juridic nemijlocit al contravenției va putea fi identificat mai exact caracterul de pericol social al unor sau altor acte de conduită ilicită, care prejudiciază sau amenință valorile sociale și relațiile sociale ocrotite de legea contravențională. Soluționarea corectă a problemei obiectului juridic nemijlocit are importanță și la descrierea în dispoziția incriminatoare, la stabilirea corectă a pedepsei pentru făptuitor.

Unele contravenții pot avea și obiect juridic nemijlocit suplimentar – sănătatea, onoarea și demnitatea persoanei. Spre exemplu, la **art. 269 Cod contravențional**, „Plasarea pe piață, expunerea pentru comercializare, comercializarea sau depozitarea produselor alimentare perisabile fără indicarea datei-limită de consum sau ulterior acestei date”; art. 270 Cod contravențional „Folosirea materiei prime cu termenul de valabilitate expirat la producerea (prepararea) de produse alimentare.” Obiectul nemijlocit suplimentar în aceste cazuri este sănătatea populației. În exemplele de mai sus obiectul juridic poartă un caracter complex.

Prin *obiectul juridic complex* înțelegem acea specie de obiect juridic ce cuprinde două sau mai multe obiecte juridice nemijlocite (specifice) reunite.

Dintre ele unul este principal, iar celălalt este secundar sau adiacent. Facem o precizare aici, atunci când prin fapta contravențională sunt lezate deodată două sau mai multe valori sociale (împreună cu relațiile sociale corespunzătoare), doar cea mai importantă dintre aceste valori determină grupul din care face parte cea contravenție. Astfel, legiuitorul din start a stabilit în norma materială care valoare a dorit s-o ocrotească primordial.

Obiectul material în cazul contravențiilor date îl constituie bunurile care au o existență materială. Obiectul material nu este întâlnit la toate componentele contravenționale, ci doar acolo unde valoarea socială ocrotită constă ori se exprimă într-o entitate materială. Spre deosebire de obiectul juridic al contravenției, obiectul material al contravenției constă în entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influențarea nemijlocită contravențională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al contravenției. În acest fel, obiectul juridic al contravenției și obiectul material al contravenției se corelează ca o categorie socială și o categorie corporală (materială). Amenințarea sau vătămarea relațiilor sociale are loc anume prin intermediul acestei entități. De exemplu, art. 272 Cod contravențional, „Încălcarea modului de procurare, de transport, de păstrare și de desfacere a timbrelor de acciz și a mărcilor comerciale de stat”, obiectul material sunt timbrele de acciz și mărcile comerciale de stat; **art. 265 Cod contravențional, „Achiziționarea, păstrarea, transportul spre comercializare și comercializarea ilegală a valorilor materiale”, obiect material sunt** „mărfurile, produsele ori materia primă fără dovada originii și a provenienței lor”; **art. 283 Cod contravențional, „Falsificarea și contrafacerea produselor”, obiect material sunt produsele falsificate și contrafăcute; art. 299 Codul contravențional, „Încălcarea regulilor de producere, de evidență, de vânzare-cumpărare a blanchetelor de strictă evidență și/ sau de utilizare a hârtiei speciale cu semne de protecție și a simbolurilor de stat, destinate confecționării documentelor/ blanchetelor de strictă evidență”, obiectul material sunt blanchetele de strictă evidență. Sau, la art. 287 al. (10) Cod contravențional, „Trecerea mărfurilor, obiectelor și altor valori peste frontiera vamală a Republicii Moldova, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclararea sau declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, dacă aceste acțiuni nu constituie infracțiune de contrabandă sau o altă infracțiune”, obiectul material este reprezentat de mărfurile, obiectele, valorile care sunt supuse regimului vamal. Absența obiectului material implică în aceste cazuri lipsa obiectului juridic, ceea ce atrage inexistența contravenției.**

Există și alte păreri cu privire la obiectul material al faptei ilicite, mai ales în doctrina penală a dreptului. Nu toate infracțiunile, respectiv contravențiile au obiect material, ci numai acelea în cazul săvârșirii cărora valoarea socială ocrotită se proiectează (nu constă, nici nu se exprimă) într-o entitate materială, astfel că valoarea socială și, implicit, relațiile sociale ocrotite de legea penală pot fi vătămate sau amenințate prin influențarea asupra acestei entități. *Valorile sociale nu trebuie înțelese ca obiecte accesibile cu ajutorul simțurilor, ci ca valori spirituale ale ordinii sociale.*

În literatura de specialitate a fost exprimat și punctul de vedere, conform căruia infracțiuni/ contravenții fără obiect material în genere nu pot să existe. [18, p. 305] Caracterul eronat al acestei viziuni este determinat înainte de toate de faptul că nu este înțeleasă corect noțiunea de obiect material al infracțiunii/ contravenției, acesta fiind echivalat în asemenea cazuri cu oricare element al relației sociale.

Obiectul material nu trebuie confundat cu *instrumentele* sau *mijloacele materiale*, cu ajutorul cărora a fost comisă contravenția, și nici cu lucrurile produse prin contravenție (la latura obiectivă).

Cu referință la latura obiectivă a contravențiilor, aceste fapte se manifestă atât prin acțiune, cât și inacțiune. Aprecierea corectă a laturii obiective a contravenției este foarte importantă la stabilirea adevărului, la calificarea corectă a acțiunilor făptuitorului.

Latura obiectivă în cazul contravențiilor analizate se caracterizează prin diversitatea formelor de manifestare. În cadrul unei și aceleiași norme juridice pot fi evidențiate mai multe forme de acțiune sau inacțiune a contravenientului. De exemplu, la art. 273 Cod contravențional, „Încălcarea regulilor de comerț”, legiuitorul prezintă 17 forme diferite de latură obiectivă, ce constituie 17 contravenții distincte; la 293¹ Cod contravențional, „Încălcarea regulilor de exploatare a echipamentelor de casă și de control”, sunt cuprinse 10 forme ale laturii obiective, respectiv sunt 10 contravenții distincte.

În același context, art. 129 pct. 12) Codul fiscal al Republicii Moldova, definește încălcarea fiscală drept – „acțiunea sau inacțiunea, exprimată prin neîndeplinire sau îndeplinire neadecvată a prevederilor legislației fiscale, prin încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale participanților la raporturile fiscale” [3], pentru care este prevăzută răspunderea în conformitate cu Codul fiscal.

Totodată, în art. 228 Codul vamal al Republicii Moldova definește *contravenția vamală* ca – „încălcarea reglementărilor vamale săvârșită prin

acțiune sau inacțiune care atrag răspunderi stabilite în Codul contravențional al Republicii Moldova și în Codul vamal” [4].

Din conținutul prevederilor supra deducem că valorile sociale și relațiile sociale din domeniul dreptului vamal și dreptului fiscal sunt ocrotite prin intermediul mai multor forme de reglementare juridică, inclusiv prin stabilirea diferitor forme de răspundere juridică. În anumite cazuri doar proporția abaterii desemnează prezența ori lipsa unui grad prejudiciabil și, respectiv, admiterea unei sau altei răspunderi juridice. De exemplu, Codul vamal prevede *contravențiile vamale cu răspundere materială*, un alt model de răspundere juridică decât cea contravențională. Aici sunt stabilite tipurile de contravenții cu răspundere materială și mărimea sancțiunii amenzii, care se stabilește în baza unui procent din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției. (art. art. 231, 232 Cod vamal, „trecerea de mărfuri peste frontiera vamală cu documente falsificate, nevalabile sau dobândite pe căi ilegale, în lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii de contrabandă sau ale altor infracțiuni se aplică pedeapsa amenzii de la 40% la 100% din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției sau cu confiscarea lor”).

Un rol important pentru unele componente contravenționale au *locul și timpul, mijloacele și instrumentele* utilizate la săvârșirea contravenției. De exemplu, pentru existența contravenției prevăzute la art. 274 Cod contravențional, „Încălcarea regulilor de comerț în piață”, fapta trebuie să fie săvârșită la – piață. Aici legiuitorul specifică locul comiterii contravenției chiar în titlul normei materiale; art. 265 Cod contravențional, „Achiziționarea, păstrarea, transportul și comercializarea ilegală a valorilor materiale”, mijlocul comiterii faptei va fi – autovehiculul care a fost folosit la transportarea valorilor materiale (dacă este acțiunea de transportare).

După cum am menționat, mijloacele și instrumentele săvârșirii contravenției trebuie delimitate de obiectul material al contravenției. În acest sens, sintetizând considerentele prezentate în doctrina dreptului penal, adaptate dreptului contravențional, distingem următoarele criterii de delimitare:

1) obiectul material al contravenției ține de sistemul de referință al obiectului contravenției; mijlocul de săvârșire a contravenției e conectat la sistemul de referință al laturii obiective a contravenției;

2) obiectul material al contravenției este supus influențării directe din partea făptuitorului (inclusiv presupunându-se utilizarea mijlocului de săvârșire a contravenției); mijlocul de săvârșire a contravenției nu poate fi supus influențării din partea contravenientului, cu atât mai puțin – influențării care presupune

utilizarea obiectului material al contravenției;

3) obiectul material al contravenției se găsește într-o interconexiune de substanță cu obiectul juridic special al contravenției; mijlocul de săvârșire a contravenției nu se poate afla într-o atare conexiune cu obiectul juridic special al contravenției. [14, p. 79]

Deci, obiectul material al infracțiunii (contravenției) se găsește într-o corelație cu latura obiectivă a infracțiunii (contravenției), corelație ce nu poate fi ignorată. Această corelație evoluează sub forma unei condiționări reciproce. Înainte de toate, obiectul material se găsește într-un raport de condiționare reciprocă cu acțiunea (comisiunea), ca formă activă sub care se poate realiza material o faptă relevantă pentru legea penală (contravențională). Acțiunea este de natură de a dinamiza sau de a promova material un proces cauzal, care poate antrena o schimbare în lumea înconjurătoare. Acțiunea se produce material, deoarece constă într-o influențare fizică sau psihică asupra obiectului material. Implicând cheltuieli de energie din partea făptuitorului, acțiunea poate constitui un antecedent în cauzalitatea unui rezultat. [8, p. 106]

În dreptul procesual contravențional locul săvârșirii contravenției are importanță deosebită la stabilirea locului soluționării faptei și a competenței teritoriale a autorității care soluționează cauza. Cauzele contravenționale se soluționează de către autoritatea competentă în a cărei rază teritorială a fost săvârșită contravenția. În cazul contravenției continue sau prelungite, cauza se soluționează de către autoritatea în a cărei rază teritorială s-a consumat ori a fost curmată contravenția (art. 393 al. (2) Cod contravențional). În cazul în care autoritatea competentă nu are subdiviziuni teritoriale, cauza contravențională se judecă de instanța de judecată de la locul unde își are sediul autoritatea al cărei reprezentant este agentul constatator (art. 394 al. (1¹) Cod contravențional).

În procesul constatării faptelor contravenționale stipulate în Capitolul XV Cod contravențional, al cercetării calitative a cazului și, în primul rând al stabilirii corecte a obiectului nemijlocit atentat și a laturii obiective, sunt necesare cunoștințe speciale, consultarea actelor normativ-juridice naționale în vigoare care reglementează: activitatea de întreprinzător; regulile de calculare și de plată a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală; modul de producere, de transport, de păstrare și de desfacere a timbrelor de acciz și a mărcilor comerciale de stat; regulile de comerț; modul de fabricare și circulație a producției alcoolice, regulile vamale, activitatea bancară și operațiunile valutare; modul de calculare, de aprobare și de utilizare a mijloacelor bugetare; activitatea fiscală; regulile de activitate în domeniul asigurărilor [12, p. 200].

Subiecții contravențiilor prevăzute la capitolul XV Cod contravențional sunt persoane fizice responsabile, care la momentul săvârșirii contravenției au împlinit vârsta de 18 ani și persoanele juridice.

În mare parte, subiectul reiese din norma materială: fie este reflectat în sancțiunea normei (de ex., art.273 al. (2) Cod contravențional, „Comercializarea mărfurilor fără indicarea datei fabricării și a termenului de valabilitate... se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de unități convenționale sau cu amendă în mărimea valorii produsului respectiv, dar nu mai puțin de 120 de unități convenționale, aplicată persoanei juridice”), fie în dispoziție (de ex., art. 275 al. (1) Cod contravențional, „Neexecutarea de către persoana cu funcție de răspundere din administrația pieței a atribuțiilor de asigurare a controlului asupra calității producției ...”). În alte norme lipsește mențiunea cu privire la subiectul contravenției, aceasta fie reiese din mărimea amenzii stabilite, corelată cu prevederile art. 34 Cod contravențional (de ex., în cazul art. 273 al. (1) Cod contravențional, „Înșelarea cumpărătorilor la măsurat, la cântar, la achitare se sancționează cu amendă de la 15 la 30 de unități convenționale” (de observat că nu este specificat subiectul); art. 283 al. (1) Cod contravențional, „Falsificarea produselor, adică fabricarea lor în scop de comercializare fără documente de însoțire, proveniență, calitate și conformitate, dacă această faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 24 la 90 de unități convenționale...”), fie se deduce din textul normei materiale (de ex., 283 al. (1) Cod contravențional, „Falsificarea produselor, adică fabricarea lor în scop de comercializare fără documente de însoțire, proveniență, calitate și conformitate, dacă această faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii”, subiect al contravenției poate fi atât persoana fizică, cât și persoana juridică sau la art. 287³ al. (1) Cod contravențional, „Aflarea pe teritoriul Republicii Moldova a vehiculului neînmatriculat în Republica Moldova fără certificatul ce atestă achitarea viniței pentru o perioadă mai mică de 7 zile”, subiectul este posesorul/proprietarul autovehiculului).

Referindu-ne la aspectul mărimii amenzii, aceasta se aplică: persoanelor fizice de la 1 la 500 de unități convenționale, iar persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 1500 de unități convenționale. Amenda se aplică persoanelor juridice de la 10 la 1500 de unități convenționale sau în mărimea valorii produsului, serviciului respectiv care constituie obiectul contravenției, dar nu mai puțin de valoarea limitei maxime în unități convenționale, în cazul în care acest fapt este prevăzut expres de norma materială din partea specială a cărții întâi (art. 34 al. (2) și (2¹) Cod contravențional).

În unele cazuri, pentru existența componentei contravenționale, persoana fizică mai trebuie să dispună, pe lângă semnele generale ale subiectului, și de anumite semne suplimentare, cerute de lege – subiect special. Semnele suplimentare, care transformă subiectul în unul special, sunt indicate în normă sau rezultă din ea în urma interpretării. Subiecții speciali apar fie în ipostaza de: *persoană cu funcții de răspundere* (de ex., art. 301¹ al. (1) Cod contravențional, „Prezentarea cu informație neautentică și/sau incompletă a dării de seamă fiscale și a informației aferente raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale se sancționează cu amendă de la 9 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere”), fie în calitate de *funcționar public sau persoană cu funcție de demnitate publică* (de ex., art. 264 Cod contravențional, „Participarea ilegală a funcționarului public, a persoanei cu funcție de demnitate publică la activitatea de întreprinzător”), **sau trebuie să dețină altă calitate specială: de vânzători, producători** (de ex., art. 268 al. (1) Cod contravențional, „Atribuirea ilegală de către producători, vânzători, prin etichetare, precum și prin publicitate...”), *notari publici, avocați, executori judecătorești, mediatori, interpreți* (de ex., 266 al. (2) Cod contravențional, „Neplata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă în termenul stabilit de legislație de către persoanele fizice înregistrate, altele decât cele înregistrate de către organul înregistrării de stat, de către notari publici, avocați, executori judecătorești, mediatorii...”).

După cum observăm din textul de mai sus, condițiile subiectului special al contravenției sunt descrise în norma de drept sau nemijlocit rezultă din ea. În majoritatea cazurilor (circa 90%) aceste condiții sunt indicate direct în sancțiunea normelor, adică legislatorul indică concret persoana care poate avea calitatea de subiect al contravenției. Uneori, asemenea condiții sunt descrise în dispoziția normei contravenționale.

Totodată, observăm că în capitolul XV Cod contravențional majoritatea componentelor conțin condițiile unui singur subiect special (după exemplele de mai sus), iar în unele cazuri în dispozițiile articolelor sunt descrise condițiile alternative a câtorva subiecți speciali: notarii publici, avocații, executorii judecătorești, mediatorii, administratorii autorizați, interpreții, traducătorii autorizați (art. 266 Cod contravențional).

Având în vedere criteriul subiecților, doctrina de specialitate împarte contravențiile fiscale în două mari categorii:

- contravenții săvârșite de funcționari din cadrul societăților comerciale sau altor agenți economici, cărora le revin îndatoriri de serviciu privind calculul și plata impozitelor și taxelor (subiecți speciali);

- contravenții săvârșite de contribuabili persoane fizice particulare [7, p. 267].

Latura subiectivă este partea interioară a contravențiilor care determină atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și consecințele ei. Această trăsătură se referă doar la persoana fizică, în cazul aplicării sancțiunii contravenționale față de subiectul persoana juridică acest element al contravenției nu poate exista.

Determinarea corectă a laturii subiective a componenței contravenționale este importantă la: delimitarea conduitei făptuitorului, calificarea faptei, stabilirea caracterului prejudiciabil al faptei și a contravenientului, identificarea temeiului atragerii la răspundere contravențională și aplicarea unei pedepse corecte și echitabile.

Latura subiectivă a contravenției prezintă prin sine o combinație de semne prevăzute de legea contravențională, ce caracterizează această atitudine psihică a persoanei față de fapta sa comisă.

Vinovăția în raport cu fapta săvârșită este semnul principal la calificarea faptei și determinativ răspunderii contravenționale și se poate manifesta sub forma intenției sau imprudenței. Vinovăția implică prezența a două elemente inseparabile: *elementul intelectual*, adică cunoașterea semnificației sociale și a urmărilor eventuale ale faptei; *elementul volitiv*, adică libertatea de deliberare și de decizie din partea făptuitorului. Numai existența cumulativă a acestor două elemente conduce la stabilirea vinovăției ca o condiție a răspunderii contravenționale.

În cazul contravențiilor ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile imobiliare latura subiectivă se poate manifesta atât sub formă de vinovăție cu intenție, cât și din imprudență. De ex., **art. 280** Cod contravențional, „**Folosirea ilegală a codului liniar** la marcarea produsului” sau **art. 310 al. (5)** Cod contravențional, „Acordarea unui împrumut cu încălcarea intenționată a legii, a regulilor de prudență financiară sau a politicilor de acordare a împrumuturilor”, latura subiectivă se caracterizează prin săvârșirea acțiunilor doar cu intenție, în al doilea exemplu legiuitorul specifică expres forma vinovăției – intenționat; iar la **art. 270** Cod contravențional, „**Folosirea materiei prime cu termen de valabilitate expirat la producerea (prepararea) de produse alimentare**” sau la **art. 293¹** al. (7) Cod contravențional, „Lipsa la vedere a anunțului prin care se atenționează consumatorul despre dreptul de a cere bonul

de casă (de forma și conținutul stabilit) și obligația de a-l prezenta la examinarea eventualei reclamații”, **acțiunile făptuitorului se pot săvârși atât prin intenție, cât și prin imprudență. La unele contravenții intenția apare ca agravantă la săvârșirea contravenției: de ex., „săvârșirea în mod intenționat a acțiunilor de la al. (7)” de la art. 295 Cod contravențional** (Pierderea, sustragerea sau distrugerea documentelor contabile până la expirarea termenului de păstrare a lor...) **(art. 295 al. (8) Cod contravențional).**

Unele contravenții pot avea două sau mai multe forme de vinovăție, de ex., prezentarea de informații neautentice sau prezentarea de informații incomplete despre caracteristicile produselor și ale serviciilor (art. 279 Cod contravențional). Iar în unele cazuri, legea impune stabilirea scopului special al contravenției. De ex., reproducerea ilegală a bancnotelor și a monedelor metalice emise de Banca Națională a Moldovei în scop publicitar sau în alte scopuri comerciale **(în situația faptei prevăzute la art. 289¹ Cod contravențional)**, scopul de a acoperi genurile activității de întreprinzător ilegale (în ipoteza contravenției de la art. 263 Cod contravențional).

Ca element secundar (facultativ) al laturii subiective a contravenției, *scopul contravenției* – reprezintă finalitatea situată în afara contravenției, obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale prejudiciabile. La contravențiile de la capitolul XV scopul poate fi diferit: eschivarea de la plata contribuțiilor de asigurări sociale (art. 263 al. (2) Cod contravențional), obținerea unui folos material ilicit (art. 263¹ Cod contravențional), obținerea de profit ilegal din înșelarea cumpărătorilor la cântar (art. 273 al. (1) Cod contravențional), eschivarea de la controlul vamal (art. 287 al. (11) Cod contravențional), scopul publicitar sau comercial la reproducerea ilegală a bancnotelor și a monedelor metalice emise de Banca Națională a Moldovei (art. 289¹ Cod contravențional).

Un alt semn secundar al laturii subiective este *motivul contravenției*, adică imboldul interior, acea dorință, pasiune, emoție, acel sentiment care determină persoana să săvârșească contravenția și îi dirijează voința în momentul săvârșirii ei. Într-o oarecare măsură motivul contravenției contribuie la formularea scopului. Împreună cu scopul contravenției, motivul stimulează dorința, tendința de a atinge un anumit rezultat prin anumite procedee. De ex., interesul material la încălcarea regulilor privind operațiunile valutare (art. 291 Cod contravențional), intenția de a dobândi instrumente financiare sau alte interese de ordin personal (art. 300 al. (2) Cod contravențional).

Stabilirea elementelor constitutive ale contravențiilor de la capitolul XV Cod contravențional, *ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*, au o semnificație deosebită, deoarece anume determinarea acestor părți componente stă la baza aprecierii răspunderii contravenționale. Acestea constituie criteriul de delimitare a unor categorii de contravenții de alte, dar și a contravențiilor de alte fapte ilegale (infracțiunea, abaterea disciplinară). Prin determinarea acestor elemente se poate realiza o calificare juridică obiectivă a contravenției, se poate determina gradul de pericol social și limitele sancționării, categoria de pedeapsă. Constatarea și analiza juridică a contravențiilor date este importantă, incontestabil, pentru ocrotirea drepturilor și intereselor legitime ale oamenilor, apărarea proprietății, siguranței economice, ordinii juridice, altor valori și relații sociale.

Nu în ultimul rând, protecția juridică a acestor categorii de relații sociale au o importanță majoră pentru economia națională și infrastructura socială. În mare parte atentarea la aceste categorii de relații sociale constituie un atentat la securitatea economică a statului [12, p. 199]. Securitatea economică reprezintă starea și tendințele dezvoltării unui întreg proces de ocrotire a intereselor fundamentale ale societății și a structurilor sale contra amenințărilor de ordin intern și de ordin extern. Securitatea economică presupune ocrotirea personalității, protecția indivizilor și statului în ansamblu, de diferiți factori negativi, pagube și provocări care pot apărea.

Existența unei economii statale performante, competitive, stabile și dinamice reprezintă un pilon important al politicii de securitate a Republicii Moldova. Misiunea autorităților statului este de a asigura capacitatea economiei naționale de a se adapta la realitățile pieței, la oportunitățile, dar și la riscurile asociate manifestării acesteia în condiții de performanță și competitivitate, promovarea intereselor naționale pe diverse paliere economico-sociale, toate în beneficiul direct al cetățenilor.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. În vigoare de la 27.08.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.
2. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.3-6/15 din 16.01.2009, republicat în Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017.
3. Codul fiscal al Republicii Moldova din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 62 din 18.09.1997, republicat în Monitorul Oficial, Ediție

Specială, din 08.02.2007.

4. Codul vamal al Republicii Moldova din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 160 din 23.12.2000, republicat în Monitorul Oficial ed. specială art. 98 din 01.01.2007.

5. Declarația de Independență: În Monitorul oficial al Republicii Moldova, 1991, nr.11-12. p. 60-62.

6. Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.09.2012.

7. Bălan E. Drept financiar, ediția a III-a, revăzută și adăugită. București: Editura All Beck, 2004.

8. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Monografie. Chișinău, 2005.

9. Cauia Al. Dreptul securității economice - subramură a dreptului securității naționale. În: Studii juridice universitare, Nr. 1-2. Chișinău, ULIM, 2019, pp. 24-32.

10. Fornea D., Kara B., Colțea T. Despre categoria „securitatea economică” în literatura economică modernă. În: Revista Militară. Studii de securitate și apărare. Nr. 2 (14) / 2015, p. 45-49.

11. Gârleșteanu G. Considerații privind libertatea economică. În: Revista de Științe Juridice a Universității din Craiova, nr.2, 2006, p. 151-164.

12. Guțuleac V. *Tratat de Drept Contravențional*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.

13. Hotca M. Adrian. Drept contravențional. Partea generală. București: Ed. Editas, 2003.

14. Reșetnicov A. Obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii în teoria și practica penală: criterii de delimitare. În: Revista Institutului național al Justiției, nr. 1-2, 2008, p. 77-80.

15. Roșca N., Baieș S. Dreptul afacerilor. Volumul I. Chișinău, 2004.

16. Sistemul de securitate internațională economică regională (aspect teoretic și metodologic al problemei). În: Economie și Sociologie: jurnal științific-teoretic. Chișinău: Institutul de Cercetări Economice al Academiei de Științe a Republicii Moldova, nr. 2. 2003, p. 3-14.

17. Trusevici A. Unele aspecte ale securității economice a Republicii Moldova.

Asigurarea securității economice ca valoare fundamentală a societății ...

În: Materialele Conferinței științifice internaționale dedicate aniversării a 20 de ani ai învățământului economic. Secțiunile 4-6. Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, p. 250-252.

18. Курс советского уголовного права: Часть Общая. Том 1/ Под ред. Н.А. Беляева, М.Д. Шаргородского. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1968-1981 г.

a. **Resurse web:**

19. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6635>, accesat la 15.08.2020.

20. <https://www.constitutiaromaniei.ro/>, accesat la 16.08.2020.